

שנה יח'

ויזרע יצחק

פורים

יד' אדר תשפ"ו

יוצא לאור ע"י מדרשת

"ויזרע יצחק"

ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

מסנכנס אדר מרצין

בשמחה" (תענית כט.)

הגיגים לפורים

הסיבה לקריאה של מגילת אסתר

כותב רבי יהונתן אייבשיץ ב"עירות דבש": "שמעו נא נבונים עם וחכמים. אל נא תהיה קריאת המגילה בעיניכם כדורש ספר זכרונות וספר קורות אבותינו בכל התלאות אשר מצאתם. וכי בשביל זה היתה אזהרה לקרותה פעמים? אמנם רוב מהתועלת אשר נמשך ממנו, מלבד סודות רבים שיש בו, ולהכי נקראת 'מגילת אסתר', שיש בו סתרים וסתרי מעשי בראשית. אף גם יש ללמוד ממנה דברים רבים למוסר והנהגת אדם אשר יעשה וחי בהם".

"בוזווייב אינש' לבסובי בפוריא" (מגילה ז)

מספר בעל חידושי הרי"ם ז"ל על יהודי שנסע על מנת לבצע עבירה ולקח עמו סכום כסף מסוים, וכשהיה בדרך שמע קול בכיות מאנשים ונשים, שהיו חייבים לפריץ המקומי שכר דירה ומס, וכיון שלא היה להם לשלם, נתנם הפריץ בבית הסוהר ודן אותם לעינויים קשים. כאשר שמע היהודי את הבכיות נכמרו רחמיו ומהכסף אשר לקח לצורך העבירה הוא פדה את כל השבויים ולא עשה את העבירה, והיה מזה רעש גדול בשמים, ויצא פסק שכל מה שגזר האיש יתקיים, אבל במרום חששו שמא יבקש האיש להחיות מתים או שאר דברים שטרם הגיע זמנם, לכן גזרו עליו שישתה תמיד י"ש, ורוב הזמן יהיה שיכור. פעם אחת היה העולם בצער גדול, שלא ירדו גשמים, שלח רבי ישראל ה"בעל שם טוב" את תלמידיו ליהודי הנ"ל כדי שהוא יבקש רחמים ויפעל לביטול הצער, כשבאו אליו אצלו כמה ימים כיון שלא יכלו לדבר אתו מתוך שכרותו, עד שטרחו והשיגו אותו טרם ששתה ופעל רחמים ונעשה רצונו. הוסיף ה"חידושי הרי"ם" שיום פורים הוא כל כך עת רצון, עד שכל איש ישראל יכול לפעול ביום זה לאין שיעור, לכן, שמא ישאל האדם דברים שלא כהוגן, תקנו שישתו לשכרה בפורים.

הטעם לעשיית יין בפורים

החתם סופר הסביר את הסיבה לכך שדקדקו כל כך בשתיית יין בפורים, וזה משום שהיין לא נברא אלא לנחם אבלים ולפקח את דעתם של מרי נפש, להורות לנו סימן שנהיה כמו היין הזה, שאפילו בימי צרותיו של אדם היין משמחו ומשיח אותו מדאגותיו, כן אנחנו נשכח כל צרותינו ושעבודינו ונשליך את כל ייבוינו על ה', כי לא יטשנו ולא יעזבנו, ואם כן, ישער האדם בעצמו לשותות כמות כזו של יין כאילו היה בעת צרה חס וחלילה והיה שיעור היין ההוא מפקחו ומשמחו, וככה ישתה.

"והשתיה כדת אין אונס כי כן יסד המלך על כל רב ביתו לעשות כרצון איש ואיש" (מגילה א ז)

הרב בעל ה"מנחת אלעזר" ממונקאטש מפרש על פי הגמרא: "מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם, אם ישראל מקבלים את התורה אתם מתקיימים, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו" (שבת פח.). ולפי הגמרא בעת קבלת התורה "שכפה עליהם הר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם". אבל אחר כך בזמן מרדכי ואסתר נאמר: "הדר קבלוה באהבה בימי אחשוורוש" וזאת מאהבת הנס שנעשה להם דכתיב "קיימו וקבלו היהודים" ודרשו חז"ל "קיימו מה שקיבלו כבר". וזהו הרמז בפסוק שלפנינו: "והשתיה" דהיינו אכן "השתיה" שממנה הושתת העולם (יומא נד.), נעשתה בימי אחשוורוש "כדת" וכהלכה, והיא כבר לא מאוימת, כי ישראל חזרו וקבלו את התורה "אין אונס" - מרצון.

"גד ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ז

מרדכי נאור בן עביה זצ"ל נלב"ע טז' ניסן תשפ"ה

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל

נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל

נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג

תנצב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

הגיגים מהמגילה

"ובמרדכי ידע את כל אשר נעשה" (אסתר ד' א')

"בשעה שנחתמו האיגרות וניתנו ביד המן, ראה מרדכי שלשה תינוקות שהיו באים מבית הספר ורץ אחריהם, כיוון שהגיע אליהם, שאל לאחד מהם, פסוק לי פסוק: אמר לו "אל תירא מפחד פתאום ומשואת רשעים כי תבוא", השני אמר, "עצו עצה ותופר דברו דבר ולא יקום", השלישי אמר, "ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסבול". כיוון שמע זאת מרדכי שמח שמחה גדולה. אמר לו המן, על מה השמחה, ענה לו, על בשורות טובות שבשרוני" (מדרש) צריך להבין מה המיוחד בשלשה פסוקים אלו, שבהם נרמז למרדכי על ההצלה? הלא ישנם פסוקים רבים שמדברים על הצלת ישראל?

מתוך הגאון מוילנא שיש עניין דווקא בשלושה פסוקים אלו. שהרי מצאנו שעמלק בא שלוש פעמים להילחם עם ישראל. פעם ראשונה ברפידים, שנאמר: "ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים" (שמות י"ח), פעם שנייה, אחרי פטירת אהרן, שכתוב: "וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב" (במדבר כא' א), ומסביר רש"י: "יושב הנגב" זה עמלק, ושינה את לשונו לדבר בלשון כנען, כדי שישאל לא יכירו אותם, ראו ישראל שלבושם כעמלק, ולשונם ככנען, התפללו לה' בלשון סתם. ופעם שלישית זה המן הרשע. ועל שלוש פעמים אלו, רמזו הפסוקים של הילדים. הפסוק הראשון מדבר על "פחד פתאום", כמו שכתוב ברפידים "אשר קרך בדרך", שבא בפתע ובמקרה, ועם כל זה הצילנו הקב"ה מידיו, כך יציל הקב"ה את ישראל גם עכשיו. הפסוק השני מדבר על התחכמות ועצות, כנגד הפעם השנייה שבאו בצורה של רמאות, וגם שם הצילנו ה' כן יציל גם עכשיו, והפסוק השלישי מדבר על, "ועד זקנה" שהרי אמרו חז"ל שבאו חכמי האומות ואמרו מדוע אתה מתעסק עם היהודים, הרי הקב"ה מעניש את מי שמתעסק איתם, אמר המן הרשע, כבר זקן הוא ואינו יכול לעשות כלום. שהרי נבוכדנצר החרב ביתו ושרף היכלו ולא עשה לו כלום, אמר התינוק, "ועד זקנה", גם לפי דבריו שאני זקן בכל זאת "אני אשא ואמלט" אתכם גם עכשיו.

"וכל זה איננו שוה לי בכל עת אשר אני רואה את מרדכי היהודי יושב בשער הבול" (אסתר ה' יג')
 "אמרו רבותינו שהיה מראה לו שטר שמכר עצמו לעבד" (רש"י)

מקשה הגרי"ז סוליביצקי מבריסק, מדוע הראה מרדכי להמן את שטר המכירה? וכי להתגרות בו הוא רצה?
 ומתוך שמרדכי הראה להמן את שטר המכירה, כדי להודיע לו בזה שאף על פי שהמן קנה את היהודים מאת המלך אין הם קנויים לו, היות שהוא עבדו של מרדכי וידוע ש"מה שקנה עבד קנה רבו" לכן אין היהודים שייכים להמן.

"לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם" (אסתר ט' לא')

מדוע הדגישו באיגרת שימי הפורים צריכים להיות "בזמניהם"? מתוך ה"משך חכמה" שאצל הגויים הלילה הולך אחר היום כלומר הם מונים את היום לפי "יום ולילה", ואם כך, הנס היה ביום הארבעה עשר והלילה שלאחריו, וכן במקרים פורים יחול ביום החמישה עשר והלילה שלאחריו, וגזרת המן היתה ביום השלושה עשר והלילה שלאחריו. אבל אצל היהודים היום הולך אחר הלילה. לכן מרדכי שלח ספרים "לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם" כשהכוונה בזמניהם של היהודים, שהיום הולך אחר הלילה. וזה מה ששלח מרדכי באגרת הפורים השנית לעשות כפי כל הזמנים של היהודים שתחילתם מהלילה, "ודברי הצומות", שהצומות של אסתר היו לילה ויום, כך הצומות שמדברי קבלה יהיו לילה ויום.

לפי זה ניתן לבאר את מה שאמרו חז"ל שמשו נולד בז' באדר, ואמרו בגמרא שכאשר נולד משה התמלא הבית אורה, כלומר משה נולד בליל ז' אדר ומשה מת בז' אדר. ולכן חשב המן שהיום מתחיל מהבוקר והלילה אחריו, אם כן, משה נולד בו' באדר ומת בז' באדר, כי הלילה שלפניו הוא יום אחר. לכן אמרו "ולא ידע שבו ביום נולד". היינו שטעה בחשבון. כי אם הקב"ה משלים שנותיהן של צדיקים, אז לא שייך לומר שהמזל רע שמת, אחרי שסוף אדם למות, ומתחילת לידתו נגזר עליו שימות באותו יום. ואם כן, משה, מושיען של ישראל, נולד בו' באדר, אבל אם הקב"ה אינו משלים את שנותיהם של הצדיקים, אם כן מה שהפור נפל באדר הוא סימן רע היות שמשו מת באותו החודש. ולפי טעותו של המן משה נולד בו' באדר ומת בז' באדר לכן החודש הוא סימן רע. אבל באמת משה נולד בלילה של ז' אדר, ואם כן מוכרח היה למות באותו החודש ואדרבא מזלו של אדר טוב שנולד בו מושיען של ישראל.

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובבבלם:

פורמונה בן חמו בת סימונה, פרלה ביטון בת שמחה, אליס מורלי בת לאה, שולה לוי בת גורנייה, ספיר בת והבה, עוז בן דבורה רחל, שמחה בת מרצדס, עמית בת עליזה.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

מדרשת "ויזרע יצחק" מרכז לתורה ושירה, בית כנסת "שבת אחים" נווה גן פ"ת

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי) 20:00-20:45

גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנוכה בית" ו"ברית יצחק" 18:30-19:15

לימוד טעמי המקרא יום ד' 19:15-20:00
 לימוד סידור תפילה יום ד' 19:15-20:00
 לבירור פרטים ולהשאלה: בן חמו יוסף 052-3268315, 050-6292492